

Dinsdag, 27 november 1984

DE ONTWIKKELING VAN HET SOCIALISME EN HET KAPITALISME IN HET AQUARIUSTIJDPERK

Dat zijn dingen die in het Aquariustijdperk overlijden. We hopen alleen maar, dat ze niet overgaan, anders krijgen wij er de last van.

Socialisme als een leefwijze is al betrekkelijk oud. We hebben in de Perzische tijd Babylon en Nive al een soort kommunes gehad. Over het algemeen ging men daar uit van het standpunt, dat iedereen inbrengt wat hij heeft, uit het geheel krijgt in overeenstemming met zijn inbreng en daardoor dan ook recht heeft op alle steun en hulp wanneer het toevallig wat slechter gaat.

Datzelfde - in ietwat gewijzigde vorm - zien we in de eerste Christengemeenschappen. In de eerste Christengemeenschappen ging men eveneens uit van de gezamenlijkheid van het stoffelijk bezit (goederen, golden) en dan bracht ieder zijn arbeidskracht verder in. Zo ontstond een gemeenschap die zich aardig kon bedruipen, tot sommige mensen beseften, dat ze zoveel hadden ingebracht, dat ze eigenlijk best wat meer konden nemen uit de kas van de gemeenschap. Toen liep het ook vast.

Nu kunnen we verder de historie wel overslaan. Want wat is altijd het geval geweest? Je hebt productie. Bij productie hoort investering. Investering impliceert kapitaal hoe dan ook. Dat kapitaal heeft dan eisen ten aanzien van de arbeid. Als we nu kijken naar de Middeleeuwen waar een meester van een gilde investeren moest, hij moest zijn werkplaats hebben, hij moest zijn goederen aankopen. Op grond daarvan kon hij dan eisen stellen ten aanzien van zijn gezellen.

Als we kijken naar het opkomen van de eerste regie industrialisatie dan zitten we wel rond 1820 waarbij we zien, dat men grote eenheden gaat bouwen en in die eenheden meer mensen tewerkstelt. Ook hier gaat het weer om degene die in feite de exploitatie betaalt. Deze heeft heel veel rechten; de arbeider heeft er weinig of geen.

Dat is langzaam maar zeker veranderd. Er zijn mensen die erover gedacht hebben. We komen dan terecht bij Marx, Engels en dergelijke, mensen die eigenlijk geen praktici zijn. Socialisme is niet praktisch. Het gaat namelijk uit van een normering van de mens. De mens kun je niet normeren. Ik zal u zo dadelijk uiteen zetten waarom. Je kunt zeggen, dat je gemeenschappelijk alle productiemiddelen in bezit hebben. Dat is ook een vorm van kapitalisme, alleen is hier de kapitalist de gemeenschap en niet de enkeling die investeert. Daarbinnen moeten we allemaal werken en van wat dat werk opbrengt moeten we leven. Al heel gauw komen er mensen die zeggen, dat zij recht hebben op iets meer omdat zij alles regelen. Voor die regeling moeten zij wat extra hebben. Je kunt dat bijvoorbeeld zien in Rusland. Een kunstenaar kan beschikken over een willa aan de Krim, die heeft alles wat vroeger de hovelingen van de tsaren hadden, terwijl de gewone arbeider eigenlijk heel blij moet zijn als hij een tweekamer woning heeft voor zijn gezin. Eten kan hij makkelijk. Zijn huur is ook betrekkelijk laag, maar alles wat hij meer wil hebben aan kleding bijvoorbeeld en verbruiksgoederen, dat is krankzinnig duur.

Dat is dus een situatie waarbij de verhoudingen iets verschoven zijn, maar waarbij je uiteindelijk toch te maken hebt met kapitalisme. Je kunt dan zeggen, dat het socialisme het systeem van Mao is. Mao is iemand die een heleboel verstandige dingen heeft gezegd. Hij heeft bijvoorbeeld gezegd, dat als iemand verhongert je hem aan je tafel mee moet laten eten. Geef hem dan een visnet of een spade zodat hij verder zelf voor zijn eten kan zorgen. Dat is iets wat de Westelijke wereld niet zo graag doet, want dan moet je weer industrieproducten verkopen. Dat is veel moeilijker dan ze weg te geven op kosten van de gemeenschap. Je kunt zeggen, dat Mao gelijk heeft gehad, maar dat de praktijk uitwijst, dat dit niet zo is. Ook in het Maoïstisch regiem zien we langzaam maar zeker een lossen worden van de regels. Er ontstaat weer een beperkte vorm van zeg maar klein kapitalisme. Er ontstaat weer een particuliere handel bij voorbeeld (die trouwens ook in Rusland heel aardig functioneert). Op dit ogenblik

geven kapitalisme en socialisme elkaar niets toe. Het zijn mengvormen geworden. Nederland is een kapitalistische staat, waarbij het kapitaal dermate socialistisch denkt, dat je eigenlijk geen kapitalist en geen socialist meer bent. Nu is dat echt Nederlands; tussen twee valletjes in staan en kijken hoe je van allebei kunt eten.

De vraag is nu hoe het verder gaat. Dan is het misschien het verstandigste eerst te kijken naar de feitelijke ontwikkeling van het ogenblik. Nemen we iets wat heel dicht bij huis is: Engeland. De mijnwerkersstaking daar. Als u dat gevolgd heeft moet u eens opletten. Die mijnwerkers gaan uit van het principe dat zij werk hebben en dat zij dat willen behouden. Ze willen daarbij het inkomen behouden en ook alle voorrechten. Aan de andere kant is het heel erg duidelijk, dat het verbruik van kolen afneemt, dat de kolenwinning in verhouding te duur is tot de vraag die bestaat. Zou goedkoper gewonnen kunnen worden, zou er waarschijnlijk meer verbruikt worden.

Verder zijn er een aantal milieu problemen mee gemoeid. Het is dus wel zeker, dat die kolenindustrie niet kan blijven voortbestaan. Nu blijkt in het socialisme de neiging te bestaan te conserveren. De kapitalist conserveert zijn kapitaal en is voor de rest over het algemeen zeer progressief. Dat is heel eigenaardig. Je zou het omgekeerd verwachten. De socialist is alleen vrijzinnig wanneer het gaat om bepaalde menselijke verhoudingen die niet storend zijn voor de heerschappij over de gemeenschap door de gemeenschap.

Wat is er aan de hand? Deze mensen frustreren op dit moment de mogelijkheid:

- a. om hun eigen werkgelegenheid grotendeels te behouden;
- b. om een verbetering te krijgen van een concurrentiepositie die ze nodig hebben in Engeland;
- c. door de onredelijkheid van hun standpunt hebben ze langzaam maar zeker een verveer geschapen tegen te zeer op de gemeenschap gerichte politiek en andere richtingen.

Dit is natuurlijk iets krankzinnigs. Wanneer je ziet hoe Aquarius aan het werk gaat dan wordt ook duidelijk wat er gebeurt. Hier zijn de mensen in opstand gekomen ook kapitalisten hoor, die zijn op het ogenblik ook ontzettend druk bezig van: wij moeten meer van de koek hebben etc. en zijn druk bezig om het oude of wat voor hen goed was te bewaren. Je kunt niet bewaren. Je kunt alleen ontwikkelen. Zo'n ontwikkeling kan nooit slagen wanneer je de mensen aan vaste normen bindt. De genormeerde mens verliest namelijk zijn initiatief. Die komt terecht in een staat die in vele opzichten de karakteristieken gaat vertonen van de bijen of mierenstaat.

Aan de andere kant kun je de mensen ook niet de vrijheid geven en tegelijkertijd veel rechten. Het hangt namelijk samen wat je als gemeenschap voor de medemens doet. Dit kan alleen gedaan worden door beperking in de vrijheid van de gehele gemeenschap.

In Aquarius voelt de mens ervoor om vrij te zijn. Hij wil geen kapitalist zijn, hij wil ook geen socialist zijn. Hij wil gewoon zichzelf zijn. In het begin zal hij zich ongetwijfeld nog vastklampen aan allerlei richtingen, misschien kerkelijke of politieke richtingen. Hij zal echter heel gauw beseffen, dat eigenlijk al die dingen meer van hem vragen dan ze ooit kunnen geven. Er is dus geen sprake van een regie ruilhandel. Hij krijgt een hele hoop dingen die hij liever niet zou hebben om daarvoor offers te brengen van zeer veel van wat voor hem eigenlijk erg belangrijk is.

Aquarius denkt in termen van broederschap, dat is waar. Maar broederschap betekent niet dat iemand de baas is. Of dat vader het maar beslissen moet omdat deze het het beste weet. Er ontstaat wel degelijk wrijving en strijd, maar men heeft één ding: wanneer het gaat tegen omstandigheden dan is men bereid om samen te werken. Op het ogenblik gebeurt dat op een nog wat knullige manier. Denk maar weer eens aan de grote inzamelingsactie die gehouden is voor Afrika. Er is hongersnood, er moet eten naar toe. wat gaat er naar toe? Melkpoeder, daar hebben we toch teveel van. We betalen het echter wel uit de collecte. Bovendien hebben we mensen nodig om het te coördineren. Dus ongeveer 10 - 20% gaat eraf aan organisatiekosten. Dan gaat er nog een 10 - 20% af aan vervoerskosten. Zeg dat 30% geen zin heeft. Maar we hebben iets gedaan. We hebben laten zien, dat we iets willen doen. Als iemand verdorst en je kunt niet met een hele pan water komen, probeer dan het met een lepel aan te voeren, ook al gaat er een panvol bij verloren. Dat is gewoon het denken.

Natuurlijk erg reëel, dat wel, maar laten we dan ook de andere kant even bekijken. De olie is

te duur, door dit gegeven zijn die landen in moeilijkheden gekomen. Duidelijk. Waarom is die olie te duur? Omdat er teveel geld aan verdiend moet worden. Door verschillende staatjes, maar ook door internationals. Anders gezegd: de overvloed en winst van bepaalde oliestaten plus de eigen winstmogelijkheden van een groot aantal internationals en aanverwante industrieën, de petrochemische, zijn tesamen aansprakelijk voor wat er bijvoorbeeld in Afrika gebeurt. Je zou zeggen, dat je het misschien kunt veranderen. We kunnen onze tolgrenzen opheffen voor die mensen; ze de kans geven gewoon concurrerend op onze markt op te treden. We kunnen ook leveren wat ze nodig hebben, zonder er al te hoge prijzen voor te vragen en er allerlei zwendel mee te bedrijven. Er worden bijvoorbeeld bepaalde vitamines uitgevoerd die de indruk wekken in Afrika, dat je daardoor je mannelijkheid versterkt en je productie opvoert, wat maar gedeeltelijk vaar is. Het werkt suggestief. Hoe meer je probeert hoe meer kans van slagen. Verder gaat het niet. Er wordt kindervoeding verkocht die uiteindelijk geheel niet geschikt is voor de kinderen die in dat milieu en in die omstandigheden leven. Maar de kunstmest die ze hard nodig hebben, die wordt niet geleverd tegen prijzen die betaalbaar zijn. Begrijpt u wat ik bedoel? Met dat probleem zitten we.

Nu zal in die Aquariusperiode het besef komen, dat we die mensen niet moeten gaan helpen door ze bij wijze van spreken met de paplepel de melkpoederpap naar binnen te gieten, we moeten die mensen de kans geven zichzelf te ontwikkelen zoals ze zijn, met hun eigen mogelijkheden. We zijn bereid om ze werktuigen te leveren met een werkelijk geringe winst. We zijn bereid om datgene aan te bieden wat ze nodig hebben om zichzelf in stand te houden, zich te ontwikkelen. We beginnen niet eerst te zeuren van: ze moeten wat aan de bevolkingaanwas doen, want hoe beter ze het krijgen hoe minder kinderen ze nodig hebben. Per slot van rekening kun je beter AOW trekken, dan dat je het van 24 kinderen moet hebben. Als je rekent wat de investering is, is het veel eenvoudiger.

Dat is dus het begin. Wanneer je dat doet kun je niet meer socialistisch denken, dan is het regulerend denken. Je moet dan ook niet meer kapitalistisch denken, want dan denk je aan winst. Dan is het eigenlijk een menselijk denken, dat uiteraard der zaak - zo is het nu eenmaal - enige anarchistische aspecten heeft. Je vraagt je af of één en ander geestelijk niet veel gezonder is. Weet u, naastenliefde is heel erg mooi als ze op een afstand bedreven wordt. Dan zijn er ook heel veel mensen die ontzetten veel naastenliefde hebben, maar bij voorkeur voor die mensen die ze niet dagelijks zien. Dat is heel wat anders dan verantwoordelijk te zijn voor iemand die in de buurt woont en hem te aanvaarden.

Misschien is het iemand die drinkt, of iemand die oud en gebrekkig is. Of iemand die te jong is om de gevaren van het leven te beseffen. En dan zorgen, dat je er staat om hem op te vangen, dat is mooi. Dan kun je beter een gast aan tafel nemen, die is ver weg, je ziet hem niet aan je eigen tafel. Het kost een paar centen, maar wat kan dat schelen.

Aquarius aanvaardt dat niet meer. Aquarius zegt: wanneer ik iets doe dan wil ik het ook zelf doen. Dan wil ik er ook zelf bij betrokken zijn. Ik wil niet anderen belemmeren in hun pogingen om zichzelf te verbeteren. Ik wil mijn eigenlijke geestelijke status veranderen. Ik ga niet meer zoeken naar een bankrekening, maar ik ga zoeken naar mijn geluk, dat ik met anderen kan delen. Ik ga niet meer zoeken naar de één of andere diepzinnige wijsheid waardoor ik meer word dan een ander. Of dat nu wetenschap is of misschien mystiek, ik wil doodgewoon in mijzelf optimaal al mijn mogelijkheden ontwikkelen, daar voel ik mij het beste bij. Wanneer ik daarbij voor anderen iets kan doen, nu ja, dat is meteen meegenomen. Als je zo gaat denken is er geen kapitalistisch bestel meer mogelijk, maar ook geen socialistisch. Gaat u maar eens tegen iemand die zo denkt, vertellen, dat hij dat natuurlijk wel mag doen, maar dat er dan eerst een bepaald arbeidsquotum verricht moet worden ten aanzien van de gemeenschap. Hij zal zeggen, dat je met dat quotum ergens kunt gaan zitten, als het maar een beetje uit de buurt is.

Je kunt ook niet tegen iemand zeggen, dat hij met zijn geestelijke verantwoording het recht heeft om er uiteindelijk stoffelijk beter van te worden. Op het ogenblik is dat zo, nietwaar. Iemand zegt: ik heb gestudeerd dus ik heb recht op een hoger inkomen.

Aquarius zegt, dat dit niet reëel is. Als je kunt studeren moet je dat doen. We zullen je de kans geven, maar dan moet je niet denken, dat je meer bent dan een ander. Je hebt alleen een andere bekwaamheid. Het is erg vervelend wanneer een goede chirurg vergeleken wordt met een goede bakker. Als ze echter het beste zijn in hun vak dan hebben ze daardoor ongetwijfeld

zeker rechten, maar niet omdat de een chirurg is en meer is dan een bakker. Of omdat de bakker meer verdient dan de chirurg (op dit moment nog ondenkbaar) en de bakker daardoor meer is dan de chirurg.

Aquarius zegt gewoon: ontwikkel jezelf, wees jezelf. Dit betekent ook: bereik een grotere eenheid in jezelf. Weet u, de weg uit de verwarringen van deze tijd kan eigenlijk alleen gevonden worden door een voortdurend proberen geestelijk meer bewust te zijn. Niet anders. Anders is altijd de uitdrukking van de mensen die willen weglopen voor hetgeen men is.

Neen, je moet je meer bewust zijn. Bewust zijn van hetgeen je doet, bewust zijn van de betekenis van jouw bestaan voor anderen. Bewust zijn van de werkelijke drijfveren die in je leven tot de hoogst geestelijke toe. Wanneer je dat namelijk bent kun je voor jezelf optimaal leven. Als je voor jezelf optimaal leeft dan zul je dat leven ook met anderen delen. Wanneer je het individualisme wegneemt - ik heb zo-even gezegd, dat ik er nog op terug zou komen - dan zeg je eigenlijk het volgende: Iemand mag alleen werken volgens onze normen. Nu wil ik er op wijzen, dat heel veel veranderingen en ontwikkelingen in de denkwereld van de mens tot stand zijn gekomen door enkelingen. U moet u eens voorstellen wat het zou zijn wanneer bijvoorbeeld een Einstein alleen zou mogen studeren binnen een door de staat, politiek of een door de commercie beheerste braintrust. Zou die man ooit zijn gekomen aan een nieuwe benadering van de kwestie van ruimte, energie, massa, tijd? Ik denk het niet. Het is juist de enkeling met zijn op zich misschien wat geboorneerd denken, die met zijn zoeken naar een oplossing nieuwe aspecten aanboort. Dan moet hij de kans hebben om de nieuwe aspecten van anderen te delen, want heel veel ontwikkelingen zijn een wisselwerking. Op het ogenblik leert bijvoorbeeld de electronica heel veel van Japan. Men wil het niet altijd toegeven, maar Japan heeft eerst de geheimen geleerd in het Westen - misschien nog wel gestolen ook - maar nu zijn ze in sommige opzichten veel verder. Een dergelijke wisselwerking moet bestaan. Je kunt niet zeggen: de Russen aan de ene kant en de Amerikanen aan de andere. Wanneer de mens ooit de ruimte wil veroveren dan kan het alleen wanneer ze de gegevens onderling blijven uitwisselen. Ze moeten voorkomen, dat er iemand staat die zegt, dat dit wel en dat niet mag. Dat kan niet. Dat zijn dingen die je je op het ogenblik nog niet kunt voorstellen.

Niemand kan zich voorstellen, dat iemand misschien in het jaar 2084 op een avond voor radio en tv - misschien in 3D - gezeten is en via de beeldtelefoon bijdragen voor een project om de eerste expeditie naar de een of andere ster of planeet te financieren, stort. Dan kan het wel, want ieder die geïnteresseerd is zegt, dat het belangrijk is en dat hij er voor wil geven. Een ieder die zegt, dat het voor hem niet hoeft, geeft er niet aan of geeft aan iets anders.

Er zijn instellingen die lang blijven bestaan. Ik denk bijvoorbeeld aan het Leger des Heils. Misschien heel gek. Ik denk wel, dat de religieuze traditie langzaam maar zeker zal verslappen, maar er is gelijktijdig een sociaal denkende traditie ontstaan. Die traditie is volgens mij veel belangrijker in Aquarius dan enig andere die ik me zo gauw voor ogen kan stellen. Geen afgesloten kaste zonder meer, maar mensen die hun dienstbaarheid aan een ander proberen waar te maken. Dat is de geest van Aquarius. Het is voor de generaals natuurlijk ontzettend beroerd, dat ze alleen maar een baantje kunnen krijgen bij het Leger des Heils.

Kijk nu eens even naar wat er op het ogenblik wordt uitgegeven aan krankzinnige zaken. Neem de wapenindustrie. Voortdurend bezig om nog nieuwere, nog dodelijkere dingen te bedenken. Vooral niet te afdoende, want anders is het afgelopen met de wapenindustrie. Dat kost kapitalen. U realiseert het zich waarschijnlijk niet, dat tussen de 35 - 50% van jaar tot jaar van het totale inkomen van alle mensen op aarde aan bewapening en daarmee samenhangende zaken wordt besteed.

❖ *Er zijn mensen die er hun brood aan verdienen.*

Dat is een reuze leuke opmerking. U zegt met andere woorden, dat wanneer we producten maken waarvan het gebruik een ramp zou zijn, is dat niet erg; wanneer er maar werkgelegenheid is!

❖ *Als ze ze maar niet gebruiken. Ze zijn al 40 jaar bezig wapens te maken, die zijn tot op heden nog niet gebruikt. Veel mensen hebben er tot nu toe hun brood mee verdiend.*

Zouden ze hun brood dan niet veel beter kunnen verdienen aan andere producten die wel nodig zijn op aarde? Er zijn nog zoveel mensen die in slechte huizen wonen of die slecht worden gevoed. Of ze beschikken niet over voldoende energie, elektriciteit, weten nog niet wat een radio is. Als ze er al één hebben is het een transistor dat een voortdurende vermindering

geeft van elke uitzending. Al die dingen zou je anders kunnen doen. Het enige wat niet kan is de huidige machtspositie in de politiek en in de internationale economie blijven handhaven wanneer die wapenproductie weg zou vallen. Het gaat dus niet om het werk in de eerste plaats, dat komt er wel weer. Het gaat doorgewoond om de kwestie: wij geven dat zo uit, want daardoor hebben wij macht, we hebben inkomen en we kunnen ons als het ware groot maken in de wereld. Neem de Amerikaanse president. Er zijn er verschillende geweest. Mensen die beschikken over kapitalen en legers. Die hebben daar biljoenen dollars uitgegeven voor betere bewapening, betere inlichtingen dienst, beter dit, beter dat. Kennedy als voorbeeld. Zijn dood heeft inclusief de kogels \$ 34,= gekost. Denk er eens even over na. Zo groot is iemand dan met zo'n macht. Geweer, telescoop, kogels. Dat is alles wat ervan over is. Laten we niet dwaas worden en zeggen, dat dat vanwege de werkgelegenheid moet blijven. Laten we ons gewoon realiseren, dat wanneer al dat geld nu eens geld is uiteindelijk alleen een ruilmiddel wanneer al die mogelijkheden tot ruil en ververven weer terug zou komen bij de burger, het verbruik weer veel groter zal worden. Er zou dus meer werk zijn om te voorzien in wat die burger wil verbruiken. Dan is men weliswaar ook aan modus onderhevig, maar die worden dan niet meer van bovenaf bepaald als een dringende noodzaak, maar ze worden gewoon door de mens zelf in zijn eigen ontwikkeling bepaald.

Ik kan die argumenten allemaal wel begrijpen. En het kapitalisme en het socialisme zijn in wezen conservatief. Ze willen alles wat er is, alleen meer krijgen van hetgeen zij in het verleden al bepaald hebben wat nodig is. Alleen passen ze zich geen van beiden aan aan de werkelijke noodzaak. Laten we de hongersnood situatie nog even nemen. Die situatie is al vaak meer dan vijf jaar bekend. Wat hebben de politici gedaan? Gepraat, gepraat, gepraat. Wat hebben ze met al hun praten bereikt? Alleen dat bepaalde instellingen van de United Nations een klein beetje in de knel zijn komen te zitten. Het is precies hetzelfde of u iemand die ligt dood te bloeden op straat rustig even laat liggen om erover te discussiëren wie het beste bevoegd is om te helpen.

Dat is onzin. Aquarius tolereert die onzin niet. Aquarius zegt, dat als er geholpen moet worden, dan moet het meteen gebeuren, desnoods minder perfect, maar wel meteen. Als iemand honger heeft moet je er niet over gaan praten welk dieet het beste voor hem zou zijn, je moet hem te eten geven. Als hij teveel eet en hij sterft eraan, dan is dat jammer. Je moet proberen dat te voorkomen, hij moet echter wel te eten hebben, daar gaat het om. Wanneer je zo denkt dan kun je deze bestaande kapitalistische of pseudo-socialistische - echte zijn er weinig hoor, net zo weinig als echte Christenen - structuren niet meer handhaven.

Wat krijg je dan? Je krijgt, dat de samenleving steeds vrijer wordt. Je krijgt een steeds verdere uitholling van een staatsmacht, staatszeggenschap. Je krijgt steeds minder achting voor internationale instanties, waarmee ook een hele hoop goede banen teloorgaan, ik geef het direct toe. Een hoop overbodigheid verdwijnt ook. Ik zie de landsgrenzen meer en meer vervagen, ik zie de controles wegvallen aan de grens. Ik zie, dat de mensen gewoon gaan werken waar ze op dat ogenblik voor hun idee het beste werk kunnen vinden. Als je naar Frankrijk wilt gaan, dan ga je naar Frankrijk.

Je hoeft niet in Nederland te blijven. Als je werk doet in Ootmarsum en je woont daar en je wilt er blijven dan blijf je er. Dat is iets wat de mensen zich op het ogenblik niet voor kunnen stellen.

Aan de ene kant een enorme zorg voor iedereen die werkelijk in moeilijkheden komt. Ik kan me voorstellen, dat bijvoorbeeld medische hulp voor driekwart gratis is, dat wordt wel uit de gemeenschap betaald. Verzorging van ouderen zou in die gemeenschap gewoon aanvaard kunnen worden. Aan de andere kant zullen ze ook zeggen, dat er een heleboel autovrije zones zullen worden ingesteld voor de mensen die geen auto hebben en die daar dan ook geen last van willen hebben. Die automobilisten rijden dan maar zo hard als ze willen. Als ze zich kapot rijden is het jammer, daar kunnen we niets aan doen, maar laat ze het zelf uitzoeken. Dat is natuurlijk niet socialistisch gedacht, het is ook niet kapitalistisch gedacht. Per slot van rekening moet je de handelsvaar zo maken dat ze gauw kapot gaat, zodat het verbruik constant blijft. Anders komt er geen nieuw product. Dat is zo. Als u weer hoort van kreukelzones dan moet u zich maar eens afvragen wat daarvan de bedoeling is. Die kreukelzone is een kunstmatige verzwakking van het voertuig. Denk er even over na.

Waar het om gaat is, dat men in Aquarius de vrije mens zoekt. De vrije mens die zeker leeft

voor de gemeenschap, die zich niet bezighoudt met de tuttigheden van de burgerlijke moraal, van publieke regels en zeker niet met de verzorging van de wieg tot het graf. Er is wel iemand die voor de wieg zorgt en in het graf kom je vanzelf terecht. Het klinkt rot, ik weet het. Zorg voor die dingen zelf, daar hoeft een ander niet voor te zorgen. Als je in moeilijkheden zit, als je ziek bent of wat dan ook dan zijn er onmiddellijk mensen die zeggen: wij doen het voor je. Het is geen socialisme meer, het is ook geen Christendom, het gebeurt niet om de een of andere plaats in de hemel te ververven. Heel veel mensen doen veel voor hun medemens omdat ze daarmee hopen de entree voor de hemel te verdienen.

Het is doodgewoon: ik voel mij verbonden met anderen; andere omstandigheden betekenen verbondenheid en verplichtingen. Voor de rest is het vrijblijvend.

Dan heeft u het onderwerp wel zo'n beetje gehad. Ik had het historisch uit kunnen diepen. Ik had het economisch ook nog heel mooi kunnen aankleden. Ik zou u bijvoorbeeld kunnen vertellen, dat de terugval naar kleinere bedrijven niet alleen een grotere aanpassing aan de onmiddellijke behoefte betekent, maar gelijktijdig een algemene indeling en opstelling waarbij sneller ingespeeld kan worden op veranderende rentabiliteit. Niet door uitbreidingsdrang bedreigd, zijn ze in staat tot perfectionering van producten zelf. Daarbij is er een grotere stabiliteit in het bestaan, inclusief een grotere voldoening voor degene die bij het proces betrokken is.

Dit had ik u allemaal kunnen vertellen. Ik had u ook nog kunnen vertellen, dat de boerenstand weer een hele goede tijd tegemoet gaat, niet qua inkomen, maar qua samenwerking. Als je kijkt naar de investering bij de hedendaagse landbouw dan valt op, dat ze zo hoog zijn omdat ieder voor zich hetzelfde probeert aan te schaffen. Als je dat allemaal gezamenlijk doet dan is het eenvoudiger, gemakkelijker, goedkoper. Die boerenstand zal ook voor een groot gedeelte mechaniseren. Trouwens het boerenbedrijf is een industrie geworden. Je moet dan maximaliseren in het productieproces, dat kan niet anders. Het betekent aan de andere kant ook veer, dat er daardoor toch weer veel meer werk komt voor de mensen die zich op welke manier dan ook met de natuur verbonden voelen.

Dat voorbeeld had ik ook aan kunnen halen. Ik had kunnen spreken over de ecologie. Wanneer we ons realiseren wat er op dit moment gebeurt in het Amazone gebied, wat er gebeurt in delen van Centraal Afrika, door houtkap, kanalisering, aanleg voor stuwmeren, etc. Dat is een feitelijke verstoring in het evenwicht. Je zou kunnen zeggen: longkanker voor de aarde. Om dat terug te draaien zijn er een hele hoop mensen nodig die niet proberen om het oude evenwicht te herstellen, maar die proberen de leefbaarheid tot stand te brengen.

Dat is zelfs zo in uw eigen lichaam. Het is een wisselwerking. Er zijn cellen in uw lichaam die in feite zuurstof opnemen. Wat ze uitscheiden is een soort koolstofdioxyde. Er zijn weer andere cellen die er langs komen en die heel erg blij zijn, want die voeden zich juist weer met die koolstoffen. Deze geven dan weer als dank zuurstof af en bovendien, omdat ze zelf niet aan de vraag kunnen voldoen, vinden ze door die voeding de beweeglijkheid waarmee ze later weer extra zuurstof op kunnen nemen zodat ze meer dan hun eigen productie aan andere cellen kunnen afgeven. Op die manier moet je het eigenlijk ook zien met die ecologie. Die ecologie zal er voor moeten zorgen, dat de zaak weer een beetje in orde komt. Dat betekent, dat een industrie die de natuur bedreigt en waarbij geen aanpassing van de natuur mogelijk is, eenvoudig moet verdwijnen. De kreet werkgelegenheid zal komen, maar als de mensen daar aan het werk blijven dan blijft er alleen werkgelegenheid over voor de begrafenisondernemers.

Dat soort dingen had ik kunnen noemen. Er gaat natuurlijk ontzettend veel veranderen. Wei allemaal geleidelijk. Plotselinge veranderingen zijn niet haalbaar. Het is het denkbeeld dat het eerst verandert. Nu komen we weer op een heel ander chapter. Realiseert u zich, wat is er het eerst het feit of de gedachte. Wat is de waarneming van de mens. De waarneming van de mens is een komposietbeeld in de gedachte, gebaseerd op een reeks van zintuiglijke waarnemingen.

We komen dan op een punt waarop we kunnen zeggen, dat er "iets" is, een werkelijkheid. Die werkelijkheid wordt zintuiglijk geïnterpreteerd. Ons denken zal niet de werkelijkheid zien. Het niet alleen maar het beeld dat het zich vormt van de werkelijkheid op grond van veronderstellingen die men als zekerheden wenst te aanvaarden.

Realiseer u dan: niets is echt. Er is wel iets echts, maar wat u ziet is niet echt. Wij leven in een wereld die door ons denken bepaald wordt. Nu zegt u, dat het denken van de mens

veranderen moet. Het denken van de mens verandert voortdurend. Het denken van de mens heeft eens gezegd, dat de aarde een platte schijf is. Die mensen dachten in feit 2 dimensionaal. Op een gegeven ogenblik, je kunt er eigenlijk geen reden voor geven, je kunt het niet helemaal wetenschappelijk onderbouwen, maar op een gegeven ogenblik was de aarde opeens een bol. Was dat nu zo? Voor die mensen was de aarde eerst plat en later was het een bol. Wat is nu de werkelijkheid?

Ze hebben er gewoon een dimensie aan toegevoegd. Vandaag of morgen komt er weer zo'n moment en zitten we allemaal opeens met een 4 dimensionaal soort interpretatie van die wereld. We zijn er misschien mee bezig. We praten er nu over, maar we zien het nog niet. Als je daarover nadenkt wordt duidelijk, dat het denken in zichzelf door beïnvloedingen die niet zonder meer constateerbaar zijn, in bepaalde perioden zeer sterke veranderingen ondergaan.

❖ *Schoksgewijs?*

Wanneer we kijken naar veranderingen van werelddenkenbeelden in de laatste tijd blijkt, dat schokken geen overwegend grote optreden met gemiddelde tussenpozen van ongeveer 720 tot 1400 á 1500 jaar. Dan weten we ook, dat er die 2000 jaarsperiode in $\pm$ 2100 is, waarin we moeten zeggen, dat het dan de tijd van Aquarius is. Zo'n tijdperk geeft dus alleen aan, dat er een andere beïnvloeding van buiten is. We kunnen dan ook nog beredeneren hoe dat tot stand komt, maar dat is niet zo belangrijk. Verplaatsing van zonnestelsel in de ruimte binnen het melkwegstelsel. Daardoor ontstaat er een verandering van eventuele condities, verandering van zonneactiviteit, verandering van straling en spanningsverhouding. Die verandering komt van buitenaf. Zover we na kunnen gaan, want ik geef u al weer een beeld op grond van waarneming, is dat een inwerking waarop we kunnen rekenen. Waarop we niet kunnen rekenen is dat onze verklaring van die inwerking de juiste is. Wanneer het denken van de mensen verandert, verandert voor die mensen ook het aanzien van de wereld. Als je de wereld anders ziet, zul je ook op de wereld anders reageren. Zo simpel is het. Het is helemaal geen kwestie van grote veranderingen die plotseling ontstaan. Het is een kruipende verandering die ontstaat door begripsverandering, welke in zich een andere interpretatie van zintuiglijke mogelijkheden en verstandelijke absorptie van feiten tot stand brengt.

Ik heb dit heel aardig verteld. Het heeft alleen weinig te maken met Aquarius op zichzelf, in zoverre dat Aquarius de aanduiding is van een periode waarin we aan kunnen nemen, dat veranderingen van een bepaald type zich voltrekt.

❖ *Onverstaanbare opmerking.*

Het antwoord heb ik u in feite al gegeven. Ik heb u gezegd, dat er externe veranderingen ontstaan. Ik heb geprobeerd u duidelijk te maken, dat het denken het wereldbeeld bepaalt en het wereldbeeld het werkelijkheidsbesef van de mens. Er is dus een verandering die je niet bewust tot stand brengt. Een verandering die eigenlijk gebeurt. Dat is punt 1. U zegt: waarom moeten wij erover nadenken? En: we moeten allemaal hetzelfde denken. Neen, we moeten juist niet hetzelfde denken. U moet juist vanuit uzelf, vanuit hetgeen u zelf bent, wilt, kunt, denkt, doet, moet u proberen iets te presteren, iets op te bouwen, dat voor een ander betekenis heeft.

Het gaat er niet om, dat we iets maken dat voor iedereen hetzelfde is, het gaat erom, dat we onszelf zijn, maar vanuit het onszelf zijn ons bewust blijven, dat we betekenis moeten hebben voor de ander. Dat betekent, dat we veel meer de twee kanten van de medaille zullen moeten zien bijvoorbeeld. Ik denk, dat het één van de ontwikkelingen is die in het Aquariustijdperk bijna onvermijdelijk is, dat je niet meer eenzijdig denkt, maar dat je als het ware de twee mogelijkheden naast elkaar beziet. Hierdoor ontstaat de mogelijkheid tot een synthese van waarden en belevingen.

Ik zou zeggen, dat Aquarius een periode wordt van synthese, niet alleen wat socialisme en kapitalisme betreft, maar wat betreft zaken als godsdienst en wetenschap, geloof en rationeel denken.

Al die dingen hebben hun eigen betekenis en waarde. Pas wanneer ze bij elkaar worden gebracht, niet tegenover elkaar komen te staan, dan kunnen ze in die samenwerking komen tot een werkelijke vernieuwing die werkelijke betekenis heeft voor iedereen. En dan niet voor iedereen hetzelfde, maar voor iedereen wel betekenis het ontstaan van een nieuwe mogelijkheid. Daarmee tevens een nieuwe benadering van het ik, etc. Wat ik probeer u bij te

brengen is dit. Denkt er eens over na of uzelf in vele opzichten te eenzijdig bent. Of u misschien uitgaat van de minderwaardigheid en de superioriteit van bepaalde geloofsvormen, denkwijzen, mensenrassen of wat dan ook.

Pas wanneer je gaat begrijpen, dat je eenzijdig bent is een veelzijdigheid benaderbaar. Eerst waar een veelzijdigheid benaderbaar wordt, kan de verandering in het denken ontstaan die noodzakelijk is om te passen in de nieuw komende periode. Ik heb geprobeerd u dat duidelijk te maken. Ik hoop, dat dit voldoende is.

❖ *Opmerking over benadering van de werkelijkheid.*

Ik kan u geen regels geven. Ik kan u alleen dit meegeven. Het is niet bepaald hoopgevend, maar besef dat in alle delen die je ziet, beleeft, waarneemt en beredeneert, je eigen visie de voornaamste inbreng heeft, maar achter al hetgeen je interpreteert wat onjuist lijkt of blijkt, later toch altijd een werkelijkheid schuilgaat die je niet kunt benaderen omdat je mens bent. Dat is het enige wat ik u kan geven. Het is niet veel.

We gaan afsluiten. Het onderwerp is, zoals bekend, van uw kant gesteld. Ik heb geprobeerd een beetje een meer omvattend onderwerp er van te maken. Staar u niet blind op de termen kapitalisme en socialisme, etc. etc. Realiseer u gewoon, dat het nimmer gaat om de naam, maar om het wezen der dingen. Het wezen der dingen wordt bepaald door de mens. Als de mens verandert zullen al de namen misschien nog lang blijven bestaan, maar het wezen ervan zal veranderd zijn. Bestrijd niet het kapitalisme, bestrijd ook niet het socialisme, maar probeer te begrijpen waarom je het zou willen bestrijden of waarmee je het wilt handhaven. Het wordt je dan meteen duidelijk welke keuze je zelf maakt ten aanzien van het geheel. Welke angsten je koestert, welke begeerten je leiden. Wanneer je die kennis eenmaal hebt dan zul je als vanzelf je denken wat wijzigen. Dan zul je komen tot de pluriformiteit van erkenning en aanvaarding, die mijns inziens noodzakelijk is om te passen in de ontwikkelingen van de periode die men Aquarius noemt.

Dank voor uw aandacht.

HET SCHONE WOORD

Voorouders, schimmen uit het verleden, verwazende geslachten die ver weg treden in de tijd en die toch in het heden mede bezig zijn in je bestaan en verken in je genen.

De krachten die je wel verstaat, maar toch niet goed begrijpt omdat het eigen ik in jou gebouwd is uit hun wezen en toch je geest je dwingt een andere weg te gaan om eigen nood die nijpt zo beter te verstaan en beter te herstellen.

Voorouders, het verleden dat heel vaak op komt vellen waaraan men zich graag refereert en over wie men ook graag oreert maar dat in zich niet vaar kan zijn in het heden omdat wie nu leeft, gebouwd is uit het verleden en zo in zich slechts toekomst heeft terwijl het verleden is vergaan omdat de vaarden van het verleden als waarde in het heden niet bestaan.

Zo leert een ieder die kan leren een ieder die u geven kan de kracht om verder voort te gaan maar zoek niet in het bestaan van voorouders een weg te vinden die u bevrijdt van nu bestaande eigen verantwoordelijkheid uw eigen noodzaak om uw weg op eigen wijze te gaan.